

Mesleki Yeterliliğin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Açısından Değerlendirilmesi

Doğukan Hakan Atçeken¹

Özet

Bilindiği üzere beden eğitimi ve spor öğretmenleri eğitim sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrencilerin yalnızca fiziksel gelişimini desteklemenin yanında, sağlıklı yaşam alışkanlıklarını teşvik ederek, spor kültürünün yaygınlaştırılmasında da oldukça önemli rol oynamaktadırlar.

Mesleki yeterlilik kavramı, öğretmenlerin eğitim ile ilgili işlerini daha etkili yapabilmesi için gerekli olan, tutumlarını ifade etmektedir. Mesleki yeterliliğin beden eğitimi ve spor öğretmenleri açısından değerlendirilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu bölümde sonuç olarak; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “Alan bilgisi ve akademik yeterlilik, teknoloji kullanımı ve yenilikçilik, iletişim ve iş birliği becerileri, sınıf yönetimi ve organizasyon” gibi konularda kendilerini çağın gereklilikleri doğrultusunda geliştirmeleri gerektiği tespit edilmiştir.

Beden Eğitimi

Beden eğitimi, genel eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biridir ve bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal gelişimlerini desteklemekte önemli bir rol oynamaktadır (Memili, 2024). Bu kapsamda beden eğitimi, yalnızca fiziksel aktivitelere odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin sosyal ve ekonomik açıdan iyileşmelerine, kişiliklerinin olumlu yönde gelişmesine, karakteristik özelliklerinin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, beden eğitimi toplumsal dayanışmayı teşvik eder, bireyler arasında kaynaşmayı sağlar ve barış ortamını destekler (Demirci, 2008). Beden eğitiminin, geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır; kişisel olarak milli değerleri ve yurttaşlık duygularını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu süreç, bireyleri hem zihinsel

¹ Dr., e-posta: dogukanhakan@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-9750-615X

hem de bedensel olarak günlük hayat ve iş yaşamına hazırlayan planlı ve düzenli aktiviteleri yapısı içerise almaktadır (Yalçın, 1995).

Beden eğitimi faaliyetleri, bireylerin sadece fiziksel kapasitelerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda sosyal becerilerini geliştirmelerine, işbirliği ve dayanışma içinde olmalarına da yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda beden eğitimi, bireylerin kişisel gelişimini destekleyerek toplumun genel refahına katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi uygulamaları, bireylerin mücadele gücünü artırarak zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve toplumsal ilişkilerin güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu aktiviteler, bireylerin kendilerini daha iyi ifade etmelerine, stresle başa çıkmalarına ve genel yaşam kalitelerini artırmalarına katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi, böylece sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumların da iyileşmesine ve gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır.

Beden eğitimi, her öğrencinin bireysel ve toplumsal açıdan sağlıklı, mutlu ve ahlaklı bir kişilik geliştirmesi için kritik bir araçtır. Bu süreç, öğrencilerin güçlü bir karaktere sahip olmalarını, üretkenlik becerilerini artırmalarını ve milli değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerini destekler (Duman, 2018). Beden eğitimi, sadece fiziksel sağlığı desteklemekle kalmaz, aynı zamanda demokratik yaşamı öğrenme ve toplumsal değerlerle uyumlu bireyler yetiştirme amacı güder. Bu kapsamda, beden eğitimi, oyun, jimnastik ve spor gibi çeşitli eğitici etkinlikleri kapsayan geniş bir kavram olarak tanımlanabilir. Bedensel etkinlikler aracılığıyla eğitim, bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerini desteklerken aynı zamanda toplumsal becerilerini de güçlendirir (Harmandar, 2004). Bu etkinlikler, öğrencilerin hem bireysel hem de sosyal yönlerden gelişmelerine yardımcı olur. Beden eğitimi, yalnızca fiziksel yetenekleri değil, aynı zamanda öğrencilerin özgüvenlerini, işbirliği yapma yeteneklerini ve toplumsal sorumluluklarını da artırır.

Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik mesleği, sürekli eğitim, gelişim ve yenilik gerektiren dinamik bir alan olarak tanımlanır. Toplumsal olarak oldukça tanınan ve değer gören bu meslek, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için kritik bir rol oynar (Buruş, 2024). Öğretmenlik, yükseköğrenim görmeyi gerektiren özel bir meslek dalıdır ve bu alanda eğitim görmüş bireylerin bu mesleği icra etmeleri beklenir (Özdemir ve Yalın, 1998). Genel olarak, öğretmenlik mesleği çok yönlü ve kapsamlı bir meslek olarak algılanmaktadır (Örgen, 2023). Bu meslek, toplumların sosyal, teknolojik ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla gelişmiştir. Gelişmemiş toplumlarda öğretmenlik genellikle

aile içi bir geçişle sağlanırken, daha gelişmiş toplumlarda örgün ve yaygın eğitim aracılığıyla bu meslek edinilmektedir (Örgen, 2023). Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2006) tanımına göre, öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir şekilde uygulayabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumları ifade eder. Bu bağlamda, öğretmenler toplumsal ihtiyaçları karşılamanın yanı sıra, geçmişin, bugünün ve geleceğin bilgi taşıyıcıları olarak önemli bir görev üstlenirler. Öğrencilere gelişime açık bir yaklaşımla rehberlik ederken, onları mevcut ve gelecekteki zorluklara hazırlayan profesyonel bireylerdir (Memili, 2024). Donanımlı ve kendini sürekli geliştiren öğretmenler, mesleki eğitim süreçlerini başarıyla tamamlamış ve çeşitli bilgi ve becerilere sahip bireyler olarak öne çıkar (Sözer, 2023). Toplumlar için çeşitli bilgi ve becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesi süreci karmaşıklık ve fedakârlık gerektiren bir uğraştır. Bu nedenle, öğretmenlik mesleğinin eğitimin mimarı olarak kabul edilmesi ve kutsal bir meslek olarak değerlendirilmesi son derece anlamlıdır (Demir, 2023).

Buruş (2024)'a göre, öğretmenlik mesleği, öğretmenin kişilik özellikleri ve mesleki nitelikleri olmak üzere iki temel özelliği içerir. Öğretmenler, sınıf ortamında çeşitli kişilikler ve sorunlarla karşılaşabilirler; bu durum, hem kişisel niteliklerin hem de mesleki bilginin önemli olduğunu gösterir. Öğretmenlerin kişisel ve fiziksel özellikleri, öğrencilerin sınıfa ve okula karşı tutumlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Özellikle olumsuz kişilik özelliklerine sahip öğretmenler, öğrencilerin okula karşı yabancılaşmasına ve derslerde düşük performans göstermelerine neden olabilir. Öğrenciler genellikle öğretmenin söylediklerinden ziyade, konuyu ele alış biçiminden etkilenirler (Başaran, 2004).

Öğretmenlik Mesleğinin Önemi

Eğitimin temel taşlarından biri öğretmenliktir ve bu rol, son yıllarda birçok değişiklik ve zorlukla karşı karşıya kalmıştır (Örgen, 2023). Öğretmenlik, nesnelleştirilmiş ve toplumdaki yeri zaman zaman sorgulanmış olsa da, eğitimin öznesi olarak kabul edilmeye devam etmektedir (Cüceloğlu ve Erdoğan, 2015).

Öğretmenlik, bireylerin hem akademik hem de kişisel becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynar. Öğretmenler, öğrencilerin düşünme yetilerini, problem çözme becerilerini ve iletişim yeteneklerini geliştirirken, aynı zamanda onları toplumsal değerlerle tanıştırır. Bu süreç, bireylerin sağlıklı birer vatandaş olarak topluma entegre olmalarını sağlar. Akkaya (2022)'ya göre iletişim, bireylerin ya da grupların, sahip oldukları düşünceleri alışverişini içermektedir.

Her millet öğretmenlik mesleğine özel bir değer ve saygı göstermiştir, çünkü öğretmenler ülkenin geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynar ve bu nedenle sıradan mesleklerden farklı bir anlam taşır (Nakip, 2015). Toplumlar için öğretmenler, kültürel mirasın ve toplumsal değerlerin aktarılmasında köprü işlevi görür. Öğrencilere, tarihî ve kültürel değerlerin yanı sıra etik ve sosyal normları öğretirler. Bu, hem bireylerin toplumsal uyumunu sağlar hem de toplumun sürekliliğini garanti eder. Toplumun öğretmenlik mesleğinden yüksek beklentileri, öğretmenlerin hem akademik bilgiye hem de mesleki becerilere sahip olmalarını zorunlu kılar. Cumhuriyet tarihimizden bu yana, ülkemizin en temel hedeflerinden biri, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmak ve bu seviyeyi aşmak olmuştur. Bu hedefe ulaşmak için, öğretmenlerin çağın gereksinimlerini yakından takip ederek mesleklerini etkili bir şekilde icra etmeleri gerekmektedir (Karadağ, 2021).

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilere fiziksel ve sportif becerileri kazandırmada kritik bir rol oynar. Bu öğretmenler, eğitim programlarında bulunan fiziksel ve sportif becerileri planlar, uygular ve değerlendirirler, böylece öğrencilere etkili ve kapsamlı bir spor eğitimi sunarlar (Erdem, 2024). Akkaya (2022)'ya göre, spor insan yaşamını olumlu yönde etkileyen bir kavram olarak tanımlanamaktadır. Bunun yanında, spor, bireylere özgürce hareket etme alanı da sağlamaktadır (Göktepe ve Aksoy, 2023). Sporun insan sağlığı üzerindeki olumlu etkileri yıllardır araştırma konusu olmuştur (Uluç, 2023).

Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliği sadece alan bilgisiyle sınırlı değildir; beden eğitimi öğretmenleri aynı zamanda öğrenciyle etkili iletişim kurarak rehberlik, danışmanlık ve yönlendirme görevlerini de üstlenirler (Uğraş, 2013).

Beden eğitimi öğretmenleri, üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olarak, pedagojik okuryazarlık, genel eğitim, alan bilgisi ve mesleki bilgi birikimi ile donatılmış eğitimcilerdir. Bu eğitim, onların öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak ve onların ilgi ve tutumlarını geliştirmek için gereken nitelikleri kazanmalarını sağlar (Türk, 2009). Ayrıca, beden eğitimi ve spor öğretmenleri, okul ortamında genellikle eşofman takımı ve spor ayakkabılarıyla dikkat çekerler ve bu görünüm, öğrencilerin ilgisini çekmelerine yardımcı olur (Buruş, 2024). Beden eğitimi öğretmenlerinin hedefi, öğrencileri fiziksel ve bilişsel açıdan bir bütün olarak yetiştirmektir (Memili, 2024). Bu bağlamda, öğretmenler çevre koşullarını ve öğrencilerin kişisel özelliklerini göz önünde bulundurarak eğitim-öğretim çalışmalarını planlar ve uygularlar. Bu, hem

öğrencilerin fiziksel gelişimini destekler hem de onların kişisel özelliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak daha etkili bir eğitim süreci sağlar (Uğraş, 2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, sadece fiziksel aktivite ve spor becerilerini değil, aynı zamanda öğrenci gelişimini destekleyen sosyal ve duygusal becerileri de öğretirler. Bu yönüyle, beden eğitimi öğretmenleri eğitim sisteminin önemli bir parçasını oluşturur ve öğrencilerin genel gelişimlerini desteklemekte kritik bir rol oynarlar.

Meslek

Meslek terimi, günlük yaşamda insanların geçimini sağladığı iş veya uğraş anlamında kullanılır (Dedeoğlu, 2018). Bireyler hayatları boyunca çeşitli kararlar alırlar ve bu kararlar arasında meslek seçimi, yaşamlarına yön verme açısından en önemli kararlardan biridir (Soysal ve Arıcıoğulları, 2021). Meslek seçimi, bireyin yalnızca kişisel tercihlerine değil, aynı zamanda birçok dış etkene de bağlıdır. Bu nedenle, meslek seçimi dinamik bir süreç olarak kabul edilir (Kuzgun, 2000). Meslek seçimini etkileyen faktörler geniş bir yelpazeyi kapsar. Akran çevresi, ailenin ve toplumun beklentileri, iş bulma imkânları ve bireyin kişisel istekleri, bu faktörler arasında yer alır (Atlı ve Gür, 2019). Ayrıca, bireysel etkenler de meslek seçiminde önemli rol oynar. Cinsiyet, mesleğe olan ilgi, bireyin yetenekleri, aldığı eğitim, toplum ve ailede gördüğü değerler ile inançlar gibi kişisel faktörler, meslek seçimini etkileyen başlıca unsurlardandır (Çiftçi ve diğerleri, 2011). Bir meslek, toplumsal güven kazanmış, etkili ve verimli hizmet sunabilen, yüksek düzeyde eğitilmiş ve uzmanlaşmış bireylerin gerçekleştirdiği bir faaliyettir (Çiftçi, 2023). Meslek seçimi, bu bağlamda sadece bireyin kişisel tatminini değil, aynı zamanda toplumun ihtiyaçlarına uygun ve etkili hizmet sunmayı da hedefler. Bu yüzden meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken unsurlar, hem kişisel yetenekler ve ilgi alanları hem de toplumsal beklentiler ve iş piyasası koşullarıdır.

Meslek üyeleri, toplum yararına çalışmayı ve birbirlerine yardımcı olmayı temel hedef olarak belirlerler (Black, 2013). Profesyonel mesleklerin belirli özellikleri, bu mesleklerin toplumsal değerini ve işlevselliğini yansıtır. Genel olarak, profesyonel mesleklerin aşağıdaki temel özelliklere sahip olduğu belirtilmektedir (Aksüt, 2023);

- Bilgiye Dayalı Olma,
- Mesleki Standartların Belirlenmesi,
- Sürekli Yeterlilik Sınaması,
- Yüksek Toplumsal Statü ve Ekonomik Kazanç

Yeterlilik

Günümüzde, her meslek dalı nitelik, kalite, yenilik ve yeterlilik kavramlarına odaklanarak kendini bu alanlarda geliştiren bireyler üzerine yoğunlaşmaktadır (Yeşilyurt, 2011). Bu bağlamda, yeterlilik, bir pozisyonun gerektirdiği görevleri başarıyla yerine getirebilmek için bir bireyin sahip olması gereken yetenekleri ifade eder (Altaş ve Doğan, 2002). Yeterlilik, bireylerin yaşamsal ve önemli koşullar üzerinde algıladıkları kontrol ile yakından ilişkilidir (Algı, 2023). Bu kavram, sadece bireyin mevcut becerilerinin bir ölçümü değil, aynı zamanda bu becerileri farklı koşullar altında nasıl uygulayabileceği konusundaki inançlarıyla da bağlantılıdır. Yeterlilik inançları, bireylerin belirli bir görevi veya eylemi gerçekleştirme kapasitesine dair güvenlerini yansıtır. Örneğin, “Yazma becerim yeterli mi?” veya “Araba sürebilir miyim?” gibi sorular, bireylerin bu görevleri başarıyla yerine getirebilme yetenekleri hakkında ne kadar güvene sahip olduklarını belirler (Çimen, 2007). Bu güven, bireylerin kendilerini hangi görevlerde yetkin hissettiklerini ve bu görevleri gerçekleştirme konusundaki motivasyonlarını etkiler.

Öğretmenlik Mesleğinde Yeterlilik

Yeterlilik, bir iş ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan niteliklerin bütünüdür (Akar, 2007). Bu kavram, belirli durumlarda gerekli işlevleri yerine getirme kapasitesini ifade eder ve bu bağlamda, kişinin bu işlevleri uygun şekilde yerine getirebilme yeteneğini içermektedir. Yeterlilik, yalnızca özel bilgi ve becerileri değil, aynı zamanda bir görevi başarıyla yerine getirmek için gereken gücü ve kapasiteyi de kapsamaktadır (Türk Dil Kurumu). Mesleki yeterlilik ise, bir mesleği etkili bir şekilde icra edebilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri belirleyen standartları ifade eder (Karaçam, 2016). Özellikle öğretmenlik bağlamında, öğretmenlerin özyeterliliği büyük önem taşır. Öğretmen özyeterliliği, öğretmenlerin eğitimde başarılı olabileceklerine ve öğrencilere etkili rehberlik yapabileceklerine duydukları inancı ifade eder. Bu inanç, öğretmenlerin kendine güvenini artırarak etkili bir öğretim ortamı oluşturmak için gerekli davranışları sergilemelerine yardımcı olur. Öğretmenler, mesleki gelişim ve eğitim fırsatları sayesinde bilgilerini güncel tutarak yenilikçi yöntemler öğrenebilir ve uygulayabilirler. Özyeterlilik, etkili öğretmen-öğrenci etkileşimi ve verimli bir öğrenme ortamının sağlanmasında önemli bir rol oynar. Öğretmenlerin bu yetkinliklerini geliştirmek için düzenli olarak mesleki gelişim fırsatlarına katılmaları ve meslektaşlarıyla iş birliği yapmaları gereklidir. Bu stratejiler, öğretmenlerin profesyonel yeterliliklerini arttırmalarına ve daha etkili bir öğretim gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir.

Bu bağlamda, sürekli öğrenme ve gelişim, öğretmenlerin özyeterliliklerini güçlendirmede temel bir unsurdur.

Mesleki Öz Yeterlilik İnancının Oluşumu

Mesleki öz yeterlilik inancının oluşumunda mesleki gelişim davranışları önemli bir rol oynar. Bu inanç, bireylerin mesleklerinde ne kadar yeterli olduklarına dair algılarını etkileyen bir dizi faktörü içerir. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, bu süreç büyük bir önem taşır, çünkü öğretmenler toplumun eğitim süreçlerinde kritik bir rol oynar ve bireylerin gelişiminde belirleyici bir etkiye sahiptir (Arastaman, 2013). Bireylerin kendilerine olan inançları, mesleki öz yeterliliklerini doğrudan etkiler. Bir birey kendisinin yetenekli olduğuna inanıyorsa, bu durum pozitif bir öz yeterlilik duygusu geliştirmesine yol açar. Pozitif öz yeterlilik duygusu, bireyin kendine güvenini artırır ve mesleki görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirme motivasyonunu destekler. Öte yandan, eğer bir birey yetenekleri konusunda sınırlı olduğuna dair bir algıya sahipse, bu durum negatif bir öz yeterlilik duygusu oluşturur ve bireyin mesleki performansını olumsuz yönde etkileyebilir (Kahyaoglu ve Yangın, 2007).

Mesleki öz yeterlilik inancı, bireyin kendi yeteneklerini değerlendirme ve bu yetenekleri çeşitli mesleki durumlarda nasıl uygulayacağı konusundaki inançlarıyla yakından ilişkilidir. Bu inanç, bireyin karşılaştığı zorluklarla başa çıkma yeteneğini ve mesleki hedeflerine ulaşma kapasitesini belirleyen önemli bir faktördür. Özellikle öğretmenler gibi kritik rol oynayan mesleklerde, bu inançların güçlendirilmesi, hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sonuçlar doğurur. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki gelişim fırsatlarına aktif olarak katılmaları, mesleki becerilerini sürekli olarak güncellemeleri ve kendilerine olan güvenlerini artırmaları, mesleki öz yeterlilik inançlarını olumlu yönde etkileyebilir. Böylece, hem bireysel başarı hem de eğitim sürecinin verimliliği artırılabilir.

Mesleki Öz Yeterliliğin Kaynakları

Öz yeterlilik algısı, bireylerin davranışlarını, bu davranışların değişimini ve bu değişimlerin etkilerini belirleyen önemli bir faktördür (Saracaloğlu, Yenice ve Özden, 2013). Bu açıdan bakıldığında, mesleki öz yeterlilik, bireylerin davranışları ve bu davranışlardaki değişimlerle doğrudan ilişkilidir.

Öz yeterlilik algısının şekillenmesinde etkili olan davranışlar ve bu davranışlardaki değişiklikler, mesleki öz yeterlilik kaynakları arasında önemli bir yer tutar. Meslekle ilgili gelişmeler, çalışma koşullarındaki değişiklikler ve bireyin kendi yeterlilik algısında yaşanan değişimler, mesleki

öz yeterlilik algısının da değişmesine yol açar (Ülper ve Bağcı, 2012). Bu değişimler, bireyin işyerindeki performansını, iş tatminini ve genel mesleki memnuniyetini etkileyebilir. Öz yeterlilik düzeyinin meslekler üzerindeki etkileri, çeşitli açılardan değerlendirilebilir (Bolat, 2011);

- **Başarı ve İş Tatmini:** Öz yeterlilik algısı, bireylerin başarılı olup olmayacakları konusunda belirleyici bir rol oynar. Yüksek öz yeterlilik algısına sahip bireyler, genellikle işlerinde başarılı olma eğilimindedirler. Bu durum, iş tatmini artırabilirken, düşük öz yeterlilik algısı tükenmişlik hissine yol açabilir.
- **Mesleki Kapasite:** Bireylerin mesleki kapasitesinin şekillenmesinde öz yeterlilik önemli bir belirleyicidir. Bireyler, öz yeterlilik algılarına göre mesleki becerilerini nasıl ve ne düzeyde kullanacaklarını belirlerler.
- **Görevlerin Yerine Getirilme Düzeyi:** Öz yeterlilik, verilen görevlerin yerine getirilme düzeyini etkiler. Yüksek öz yeterlilik algısı, görevlerin başarıyla tamamlanmasını kolaylaştırabilir.
- **İşlere Olan İnanç:** Öz yeterlilik algısı, yapılan işlere duyulan inancı etkiler. Bu etki, olumlu ya da olumsuz yönde olabilir. Bireylerin kendi yeterliliklerine olan inançları, işlere olan bağlılıklarını ve motivasyonlarını etkiler.
- **Mesleki Başarı:** Öz yeterlilik, mesleki başarı üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Ancak, yüksek öz yeterlilik algısı başarıyı garanti etmez; başarının geleceği, birçok diğer faktörün etkileşimine bağlıdır.
- **Doğru Hareket Etme:** Öz yeterlilik, mesleki süreçlerde bireylerin doğru bir şekilde hareket etmelerini sağlayan bir faktördür. Bu, bireylerin mesleki zorluklarla başa çıkmalarında ve etkili kararlar almalarında kritik bir rol oynar.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinde Öz Yeterlilik

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilerine etkili bir eğitim sunabilmek için çeşitli niteliklere sahip olmalıdır. Bu nitelikler sadece alan bilgisiyle sınırlı kalmayıp, öğretmenlik mesleğinin tüm boyutlarını kapsayan özellikleri içerir (Demirhan, 2002a; 2002b; 2003). Bu nitelikler şu şekilde özetlenebilir:

- Konu ve Alan Bilgisi
- Organizasyon ve İletişim Becerileri
- Meslek Ahlakı ve Dürüstlük

- Yüksek Motivasyon
- Kişisel Gelişim
- Öğrenmeyi Koordine Etme

Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları, onların eğitim süreçlerinde karşılaştıkları her türlü koşulda etkili bir şekilde görev yapabilme ve öğrencilerin öğrenme çıktılarında olumlu etkiler oluşturma kapasitesine olan inançlarını ifade eder. Bu inanç, öğretmenlerin kendilerine güvenmelerini ve başarılı bir öğretim ortamı yaratmak için gerekli davranışları sergilemelerini destekler (Yıldırım, 2012).

Yüksek öz-yeterlilik inancına sahip beden eğitimi öğretmenleri, mesleki yetkinliklerini artırarak öğretim kalitesini yükseltebilirler. Öz-yeterlilik duygusu güçlü olan öğretmenler, öğrencilere daha iyi rehberlik yapabilir, etkili bir öğretim sunabilir ve beden eğitimi derslerinin genel kalitesini artırabilirler. Dolayısıyla, beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlilik algılarını güçlendirmek, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyebilir.

Amerikan Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği (NASPE), beden eğitimi öğretmenlerinin sahip olması gereken temel nitelikleri belirlemiştir. Bu özellikler, etkili bir eğitim ortamı yaratmak ve öğrencilerin fiziksel gelişimini desteklemek amacıyla büyük önem taşır (Yaylacı, 2012). NASPE'ye göre beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler şunlardır:

- İçerik Bilgisi
- Teknolojiyi Kullanma
- İş Birliği Yapma
- Büyüme ve Gelişme
- Güçlü İletişim
- Planlama ve Öğretim Becerisi
- Yönetim ve Motivasyon Sağlayabilme
- Değerlendirme

İyi bir beden eğitimi ve spor öğretmenin sahip olması gereken özellikler, genellikle dört ana başlık altında toplanmaktadır: sınıf yönetimi, kişilik, strateji ve teknik, ve görünüş. Kişisel özellikler açısından değerlendirildiğinde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, ılımlı, koruyucu, yardımsever, hevesli ve teşvik edici olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, liderlik niteliklerine sahip, pozitif ve neşeli bir tutum sergilemeleri, duygusal zekaya sahip

olmaları ve dürüstlük, samimiyet gibi değerleri benimsemeleri önemlidir (Laminack ve Long, 1985). Öğrencilerin beden eğitimi öğretmenlerini değerlendirme kriterleri ise, öğretmenin yüksek mesleki bilgi düzeyine sahip olması, kendini iyi kontrol edebilmesi, derslerin enerjik ve canlı bir şekilde işlenmesi gibi unsurları içermektedir. Öğretmenin fiziksel görünümüne özen göstermesi, öğrencilere anlayışlı yaklaşması, insani ilişkilerde başarılı olması, eleştiriye açık ve sabırlı olması da öğrenciler açısından önemli faktörlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin espri anlayışına sahip olmaları, ders sırasında tüm öğrencilere ulaşabilmeleri ve geri bildirim sağlayabilmeleri de büyük önem taşır (Friedman, 1983). Öğrenciler, beden eğitimi öğretmenlerinin dersleri eğlenceli hale getirmelerini, öğrenci performanslarını adil bir şekilde değerlendirmelerini, anlatımlarında istek uyandırmalarını ve esprili bir yaklaşım sergilemelerini beklemektedirler. Ayrıca, öğretmenlerin doğaçlama becerilerine sahip olmaları, geniş bir bakış açısına sahip olmaları, iyi yapılan şeyleri ödüllendirmeleri ve öğrenci düzeylerine uygun alıştırmalar sunarak dersleri organize edebilmeleri gerektiğini vurgularlar (Friedman, 1983). Bu nitelikler, öğrencilerin derslerden daha fazla verim almasını ve öğretmenlerle daha güçlü bir bağ kurmalarını sağlamaktadır.

SONUÇ

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilerin fiziksel ve sosyal gelişimini destekleyen, eğitim sürecinde kritik bir rol oynayan profesyonellerdir. Bu öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri, sadece bireysel beceri ve bilgi düzeyleriyle değil, aynı zamanda mesleki davranış ve tutumlarıyla da ilgili olduğu düşünülmektedir. Mesleki yeterlilik, bir öğretmenin belirli bir işi etkin ve başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve tutumları ifade eden bir kavramdır (Akar, 2007). Bilindiği üzere, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yeterlilikleri, öğrencilerin fiziksel eğitimdeki başarılarını ve genel eğitim deneyimlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Mesleki yeterlilik, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin etkili bir eğitim sunabilmeleri için kritik bir unsurdur. İçerik bilgisi, teknoloji kullanımı, iletişim becerileri, sınıf yönetimi ve kişisel özellikler gibi faktörler, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin belirlenmesinde etkili olan unsurlar arasında yer almaktadır. Tüm bunlardan hareketle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çağın gereklilikleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiği tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Akar, E. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Verdikleri Değer ve Mesleki Yeterlilikleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Afyon.
- Akkaya, C. (2022). *Küreselleşme Sürecinde Spor ve İletişim*. Uluç, E. A. (Ed). Sporda Güncel Yaklaşımlar İçinde. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akkaya, C. (2022). *Sporda İletişim ve Etkili İletişimin Önemi*. Yalçın, S. (Ed). Spor Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar V. İçinde. Konya: Gazi Eğitim Yayınevi.
- Aksüt, N. N. (2024). *Rekreasyon Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Yeterlilikleri, İş Bulma Kaygısı Ve Kariyer Planlamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Anabilim Dalı, Aydın.
- Algı, E.H. (2023). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerinin İş Doyumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.
- Altaş, N. ve R. Doğan (2002). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeđi Üzerine Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 43, 109-22.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz yeterlilik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 205-217.
- Atlı, A. ve Gür, S.H. (2019). Lise Öğrencilerinin Meslek Tercihleri ve Bu Tercihlerine Etki Eden Etmenler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Başaran, İ. E. (2004). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Black, B. P. (2013). Professional Nursing. In B. P. Black, Elsevier Health Sciences. *Professional Nursing* (p. 53).
- Bolat, O.İ. (2011). Öz yeterlilik ve tükenmişlik ilişkisi: lider-üye etkileşiminin aracılık etkisi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 11 (2), 255-266.
- Buruş, E.S. (2024). *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliliklerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muş.
- Cüceloğlu, D. ve Erdoğan, İ. (2015). *Öğretmen olmak bir cana dokunmak*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Çiftçi, R. (2023). *Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Mesleki Yeterlilik Algularının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek

- Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Muğla.
- Çiftçi, G.E., Bülbül, S.F., Bayar Muluk, N., Çamur Duyan, G. ve Yılmaz, A., 2011. Sağlık Bilimleri Fakültesini Tercih Eden Öğrencilerin, Üniversite ve Meslek Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler (Kırıkkale Üniversitesi Örneği). *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 22(3), 151-160.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik alguları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Dedeoğlu, T. (2018). *Fizyoterapistlerin Mesleki Profesyonelliklerini Uygulayabilme Düzeylerinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Demir, S. K. (2023). *Sınıf Öğretmenlerinin Program Okuryazarlıkları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişimin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Demirci, A. (2008). *İlköğretimde Beden Eğitimi Dersi Etkinlikleri*, 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Demirhan, G. (2002/A). Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 288,7-13.
- Demirhan, G. (2002/B). *Çağdaş Beden Eğitimi Öğretmeni*. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Demirhan, G. (2003). Dünyada Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 300, 13-22.
- Duman, T. (2018). *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Ve Akademik Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çorum.
- Erdem, H. B. (2024). *Beden Eğitimi Öğretmenleri Ve Beden Eğitimi Örencileri Arasındaki Fiziksel Okuryazarlığa Dair Farklılıklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Friedman, D. (1983). The Impact Of Educational Computing On Teacher Education. *Journal Of Teacher Education*, 34(5), 14-18.
- Göktepe, M. ve Aksoy, S. (2023). *Spor Ahlakı ve Etik*. Türkmen, M. ve Uluç, E. A. (Ed). *Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar İçinde*. Gaziantep: Özgür Yayınları.

- Kahyaoglu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 73-84.
- Karaçam E (2016). *Bilişim Teknolojisinde Teknik Servis Çalışanlarının Mesleki Yeterlilik Ölçümü İçin Uzaktan Eğitime Dayalı Bir Sınav Modeli Önerisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Karadağ, M. (2021). *Mobil destekli danışmanlık ile öğretmenlik uygulamasının aday öğretmenlerin öz yeterlik alguları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Laminack, L. L.ve Long, B. M. (1985). What Makes A Teacher Effective—Insight From Preservice Teachers. *The Clearing House*, 58(6), 268-269.
- Memili, E. (2024). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Kaygı Ve Özyeterlilik Algularının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bitlis Eren Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bitlis.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Nakip, C. (2015). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlilik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Örgen, T. (2023). *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Gelecek Zaman Perspektifleri İle Mesleki Yeterlilik Algusu Arasındaki İlişki* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Sakarya.
- Özdemir, S. ve H. İ. Yalın (1998). *Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Saracaloğlu, A.S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen öz yeterlilik algularının ve akademik kontrol odaklarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversite Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 227-250.
- Soysal, A. ve Arıcıoğulları, K. (2021). Meslek Seçiminde Yeterlilik ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (3), 2138- 2153.
- Sözer, G. (2023). *Öğretmenlik Mesleğinin Prekarizasyonunun Emek Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez, Yıldız Teknik

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Türk Dil Kurumu. *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Erişim adresi: sozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/>. Adresinden alınmıştır.

Türk, N. (2009). *Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Mesleklerine İlişkin Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi (Nevşehir İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Anabilim Dalı, Niğde.

Uğraş, S. (2018). Beden Eğitimi Öğretmenleri Kendilerini Hangi Konularda Yetersiz Hissediyor? *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-16.

Uluç, S. (2023). Sporda sirkadyen ritim: bir derleme çalışması. *Uluslararası Buzok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 149-164

Ülper, H. ve Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz yeterlilik algıları. *Turkish Studies*, 7 (2), 1115-1131.

Yalçın, H. F. (1995). *Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Yaylacı, F. (2012). *Beden Eğitimi Dersinde Nitelik Geliştirme Sorunu, Bilim ve Akıl Aydınlanmasında Eğitim*. Ankara MEB Yayınları.

Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliliklerine Yönelik Yeterlilik Algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1):71-100.

Yıldırım, İ. (2012). *Developing a Scale for Self-Efficacy of Physical Education Teachers. Energy Educ Sci Technol Part B*.